

N:o 77.

Af Herr Ridderstad: Om tillsättande af ett särskildt Utskott för handläggning af motioner rörande försvarsväsendet.

Vid behandlingen sistlidna riksdag dels af fjerde Hufvudtiteln, dels af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition: om en del af landtförsvarets organisation, uttalade jag, med fästadt afseende på de olika meningsyttringar, som dervid inom Riksdagen förekommo, den åsigt, att Riksdagen borde tillsätta ett särskildt Utskott för alla de frågor, som rörde försvarsväsendets principiela ombildning.

Under många årtionden hafva åsigterna varit delade, huruvida vårt indelningsverk numera motsvarar de anspråk, som man i våra dagar fäster vid en verklig krigsduglig armé samt huruvida detsamma — med hänsyn till dess försvarsförmåga och landets försvarsbehof — icke är för nationen allt för betungande och kostsam.

Oberäknadt anmärkningar, berättigade från ren militärisk synpunkt, har äfven den ganska befogade framkommit, att *landets jordbrukande befolkning* — ofrånset dess med landets öfriga innebyggare jemlika deltagande i alla vare sig ordinarie eller extra ordinarie bevilningar för försvarsväsendets underhåll äfvensom i beväringens utgörande, — ensamt och uteslutande bär den väsendtligaste, för att ej säga hela bördan af indelningsverkets underhåll.

Samtidigt med den offentliga diskussionen härom, hafva äfven andra för vårt försvarssystem icke mindre viktiga frågor blifvit framställda, bland annat, följande:

Om landets militära undervisningsanstalter ej blott med afseende till officers- och underofficers-bildningen utan särskildt med afseende till de olika vapnen, voro fullt tidsenliga?

Om beföringssystemet, som strängt hejdar eller begränsar det stora flertalets fortsatta beföringsrätt, icke är för den militära andans fria utveckling en i högsta grad skadande hämklo?

Om boställslönerna vid den indelta arméén icke jemväl äro af ett skadligt inflytande samt huruvida dessa icke äro så ojemnt fördelade att allt för stora missproportioner finnas?

Om

Om boställena ej borde ånyo upptaxeras eller utarrenderas samt sålunda indragas?

Om allt är så väl bestådt, som behovet påkallar och önskligt vore, med hänsyn till krigshärens indelning, proportionen de särskilda vapenslagen emellan, staberna, intendentsväsendet och sjukvården?

Om grunderna för fredsfotens och krigsfotens relativa förhållanden samt olika behof äfvensom övergången från den ena till den andra?

Om rättigheten för indelte soldaten och ryttaren till tidigare afsked?

Om arméens vapenöfningar?

Om förändrade grunder för beväringssinrättningen?

Om ett bättre ordnad pensionssystem?

Om bildandet af en landsstorm?

Om krigsförvaltningen, dess förenkling, med bibehållande af nödiga kontroller, ledande till mera besparing? o. s. v. o s. v.

Alla dessa frågor äro tillhoppa af beskaffenhet, att vårt lands försvarsväsendes "vara eller icke vara" beror på svaret. De äro — med ett ord — lifsfrågor. Hvar och en för sig är dessutom af allt för stor betydelse för att ej påkalla fullständig utredning och skyndsam lösning. Och i den mån de ena med de andra äro *befogade*, bestyrka de endast och allenast att försvarsväsendet hos oss befinner sig i ett numera allt för gammalt, allt för mycket sig sjelft öfverlevadt skick. Att detta icke bör och kan fortfara, för såvidt vårt politiska oberoende är oss kärt, säger sig sjelft.

Partiela reformer hafva visserligen tid efter annan blifvit vidtagna och genomförda, men utan att man dermed känt sig tillfredsställd och utan att problemet i sin helhet dermed blifvit löst.

Följden häraf har äfven blifvit den, att det Svenska folket vid hvarje tillfälle, som hotat Europa med ett mera allmänt krigsutbrott, intagits af oro, misstro och missmod, skadligt inverkan på vår politiska hållning, yttre ställning och inre trygghet.

Riksförsamlingen har också, riksdag från riksdag, vid alla försvarsväsendet rörande förändrings- och anslagsförslager, dels icke varit fullt öfvertygade om nyttan och nödvändigheten deraf, dels ansett att man borde tillvägagå på annat sätt eller också, — då behofven bifallits — bifallit dem, mindre i följd af en mera allmän öfvertygelse om nödvändigheten, än genom utslaget af en ringa majoritet.

Under sådana omständigheter har Regeringens ställning till den stora frågan ej heller kunnat vara annan än i högsta grad bekymmersam och oangenäm, något som äfven stundom röjt sig i sjelfva Propositionernas tveksamma beskaffenhet.

Kongl. Maj:t förordnade slutligen, genom nådigt Bref af den 16 Juli 1860,

en komité med uppdrag att utarbeta en genomgripande reorganisationsplan för hela försvarsväsendet, och vid sednaste Riksdag afgaf Högstdensamme ett, hufvudsakligast på komitéens utlåtande hvilande förslag till en förändring af beväringen samt för ordnandet af en landsstorm.

Riksdagen kom emellertid icke till något definitivt beslut, dels därför att de föreslagna förändringarne ännu inom landet voro föga kända samt dessa icke gerna kunde prövas och bedömas, förrän ett fullständigt förändringsförslag blifvit framställt, dels ock för att ej gå en kommande Riksdag i förväg.

Riksdagen stannade likväl i den slutliga anhållan, att Kongl. Maj:t ville till en stundande Riksdags pröfning i ett sammanhang framställa de särskilda förslag, beträffande grunderna för landtförsvarets ombildning.

De båda Statsmagterna hafva alltså mött hvarandra i frågans första punkt eller i behofvet af genomgripande förändringar, hvaremot de torde vara af ganska olika meningar rörande sjelfva sättet.

Kongl. Maj:t har emellertid, i sitt diktamen till Statsrådsprotokollet den 11 nästlidne December, uttalat en tanke, som, om den äfven icke är vägledande i detta fall, dock synes mig vara ett uppslag till frågans ytterligare bearbetning och utredning.

Efter att i detta diktamen hafva andragit Landtförsvarskomitéens betänkande, tillägger nemligen H. M. Konungen följande ord: "Jag skulle sålunda", yttrar Högstdensamme, "kunnat uppfylla min konungsliga pligt genom att framställa en Proposition till Riksdagen utarbetad på grund af Landtförsvars-komitéens arbete, dock i en fråga af denna vigt, på hvars utgång landets politiska väl beror, får ej missförstånd, ej ens olika tankar om sättet, finnas emellan Kung och Folk. Endast genom gemensamma ansträngningar, gemensamt arbete kan man här försäkra sig om ett godt resultat."

I dessa ord uttalar Konungen öppet och oförtydligt sin önskan och sitt behof att komma i full kännedom om Riksdagens tänkesätt, såsom det enda medel ledande till nöjaktig lösning.

Efter min uppfattning är detta ett fosterländskt upprop från thronen till Riksdagen, som man icke ohördan bör låta dö bort.

Det Svenska folket kan icke begära bättre, än att genom sina riksdagsombud i öppen dag få framlägga sina tänkesätt för att sedermera af en omtänksam och folkelig Regering tagas i nogsamt öfvervägande. Den mångsidiga pröfning, som saken derigenom erhåller, skall icke blott gifva den en fullständig utredning, utan äfven, — om någonsin — leda till ett för landet lyckligt och glädjande resultat.

Hvad jag här haft äran andraga har stärkt min redan under förra Riksdagen uttalade åsigt om behofvet att tillsätta ett särskildt Utskott för behandlingen af alla de motioner, som väckas angående landtförsväsendet.

Det säger sig alldeles sjelft, att dithörande frågor äro af allt för stora proportioner för att kunna med tillräcklig omsorg behandlas af Stats-Utskottet, upptaget som det är af sjelfva statsregleringen.

På samma gång jag sålunda vördsamt får föreslå att Andra Kammaren, i likhet med hvad som redan lärer skett i Första Kammaren, måtte tillsätta ett särskildt Utskott för handläggning af motioner rörande försvarsväsendet, sker det dock under reservation, att detta Utskott endast och allenast ombetros förslager, som angå sjelfva försvarets grunder, — system, — reorganisation, utan att detsamma för öfrigt berättigas att befatta sig med några frågor, som kunna komma under rubriken *anslagsfrågor*, hvilka alltid måste hemfalla under *Stats-Utskottets* behandling.

C. F. Ridderstad.

N:o 78.

Af Herr O. Larsson: Om efterskänkande af Kronans rätt till danaarf efter Hushållerskan Lovisa Skultin.

Man har för närvarande icke något skäl att klaga öfver brist på undervisningsanstalter, åtminstone hvad den högre bildningen beträffar, men många ynglingar, som, till nytta för sig sjelfve och ännu mer för det allmännas bästa, borde komma i tillfälle att begagna sig af dessa undervisningsanstalter, hindras derifrån genom det ekonomiska betryck, hvori de befinna sig, och företrädesvis är detta fallet med allmogens barn, särskildt de från de fattigare orterna inom Riket, der föräldrarne med den bästa vilja knappt kunna underhålla sina barn i de skolor hvartill de äro förpligtade, äfven om de hos ynglingen se ett gryende snille, som de af allt hjerta önska realiseradt. Bland dessa fattigare orter intager Dalarne och särskildt den öfre delen deraf ett bland de första rummen, likasom det ock innehar främsta rummet bland de mest beskattade orterna inom Riket; och det är med anledning häraf, och för att i någon mån söka bereda tillfälle för sådane fattige ynglingar att begagna sig af dessa läro- och bildnings-anstalter, som jag vågar hemställa,

att Riksdagen måtte afstå Kongl. Maj:ts och Kronans rätt till danaarf efter Hushållerskan Lovisa Skultin från Rättviks socken till förmån för berörda församling, för att deraf bilda en